

rodne pravice. Toda pogosto se jim nasproti ravna, a poslanci nimajo vsaki čas prilike ugovarjati, napade odbijati, krivice zavračati. Treba je vednega najvišjega narodnega čuvarja in to je narodno društvo in njegov odbor. Taborjev smo sklicali že mnogo. Treba jih je še več. V to svrhu moramo imeti voditeljev, govornikov, politično-narodni, in če treba tudi cerkveni črtež (n. pr. če bi se bati bilo, da nam nebi postavili slovensčine nezmožnega ali narodu slovenskemu sploh neprijaznega škofa) in -- denarjev. Jednako je pri volitvah v razne zastope. Da se toliko potrebo o pravem času priskrbi, v to svrhu je treba združenih močij, dobro urejenega ali organiziranega sredstva in to je narodno društvo in njegov odbor.

Nemci štajerski uživajo gotovo in v polnej meri vse narodne svoje pravice in še več. Toda Nemci imajo narodno društvo: „Deutscher Verein“. Treba mu je nasproti postaviti slovensko narodno društvo z enakimi postavnimi pravicami.

Postava dopušča politično društvo osnovati, z delokrogom le za pojedino deželo. Zato moramo Slovenci na Štajerskem, Slovenci na Koroškem itd. posebno narodno društvo osnovati.

Pisatelj teh vrstic je o potrebi takšnega društva pa tudi o tem, da je za njegovo osnovanje ravno sedaj pravi, najprimernejši čas, popolnem prepričan. Istega mnenja so tudi gospodje poslanci in drugi narodnjaki, s katerimi je govoril. Zato se boče za osnovanje slovenskega narodnega društva na Štajerskem precej začelo delati. Potrebno se dogovori, kedar bodo naši gospodje državni poslanci se peljali na Dunaj k državnemu zboru!

Gospodarske stvari.

O skrbi gospodinje za bolno družino.

Marljivi pisatelj slovenski in velezaslužni ravnatelj meščanske šole na Krškem ob Savi izdal je drobno knjižico, polno zlatih naukov slovenskim gospodinjam. Prodava jo sam po 40 kr. iztis. Iz nje hočemo marsikateri članek ponatisniti, da ljudje spoznaje vrednost ove knjižice pa tudi nauki sploh več čitateljev najdejo. Dnes objavimo članek: o skrbi gospodinje za bolno družino.

Prehlad, naglo razhlajenje, prepoln želodec, slaba in pičla brana, prenapeto ali prisiljeno vtrjenje, preteško duševno ali telesno delo so vzrok skoro vseh bolezni.

Razni nahodi ali katarji (kakor pljučni, želodčni, črewni in očesni katar) protin, vročnica i. t. d. so nasledki prehlada.

Prehladiti se je zelo lahko in na mnogovrsten način; namreč ako smo slabo oblečeni, ali če se na mrzlem prepočasno gibljemo ali še celo sto-

jimo, tudi če razgreti gornja oblačila slečemo. Tudi prepih je močno škodljiv, t. j. če so okna odprta. Baš tako škoduje prehitro menjanje toplote in mraza ali narobe. Mokra oblačila treba vsikdar in hitro s suhimi zameniti.

Vse to treba da ima gospodinja na skrbi; uči in svetuje naj otrokom in družini, kaj jim treba storiti in česa se varovati, da se prehladu izognejo. Otroci morajo biti toplo oblečeni. Na mrzlem vetru krivcu ali burji treba ušesa z bombažem si zaphati, in usta zaprta imeti, da se ovarujemo hude zoboboli.

Nahoda se moremo nalezti tudi na takih krajih, ki močno vonjajo; treba tedaj da se jih kolikor moči ogiblamo.

Bolni in slabi ljudje se tudi lahko prehlade v sobah, v katerih ni enakomerne toplote.

Ako smo uže nahod dobili, tedaj treba paziti, da nam se v hudo hripo ne spremeni. Nobena reč ne pospešuje nahoda tako, kakor mokri žepni robci; ne bodimo tedaj z robci varčni, če imamo nahod. Otroci, ki imajo nahod, naj ostanejo dva ali tri dni doma (zlasti v slabem vremenu), in sicer v toplej sobi in v postelji, dokler jim nahod ne mine. V lepem vremenu je boljše, če jih pazljivo vodimo na sprehod. Pri želodčnem, očesnem in črewnem kataru treba poklicati zdravnika.

Ako nas po udih trga, tedaj je potrebno, da se prav toplo oblečemo, da se potimo, da pijemo čaj iz bezgovega ali lipovega cvetja, da v prav toplo postelo ležemo in se dobro pokrijemo. Prenaglo razhlajenje je vzrok vnetice pluć, v sapniku, prsih in oprsne mreže; tudi pljučnica ali sušica je nastopek hitrega razhlajenja.

Prehladiti se moremo (kakor smo uže rekli) zelo lahko in na razen način. Omenjamo le še, da je neizmerno škodljivo zdravju, ako razgreti pijemo, kar se celo rada zgodi na plesu i. t. d. Ako nam je vroče, če se potimo, bodisi da smo teško delali ali naglo hodili, tedaj ne smemo nikdar piti mrzle studenčnice, ako nam je mari zdravja.*) Mnogo mladih ljudi je uže zaradi svoje lahkomišelnosti ali nevarno zbolelo, ali je bilo v najlepši dobi pokopanih v črno jamo! Zarad tega treba materam posebno paziti na svoje otroke.

Če se je kdo izmej družine prehladil, ter kašlja ali ga mrzlica trese, moramo takoj pozvati pametnega zdravnika.

Perutnistvo.

Zadnji čas začeli so ljudje bolje čislati perutnistvo ali pernatu živad. In res je poln kur-nik dobro rejene perutnine nekaj veselega in le-

* Nepozabljivi mi prof. dr. J. Lukas, direktor graškega učiteljskega, nam je pravil, da gornji Štajarci in Tirolci imajo navado vsikdar, kadeer se poté ali če so razgreti, najprej en požirek žganja pogoltniti ter še le zatem mrzle vode se napiti. To je baje koristno proti prehlajenju.

pega za kmetski hram pa tudi kaj vreden za mizo in mošnjo. Ugovarjajo sicer stare korenine gospodarji, da kure več sne, kakor je vredno. Ti časi so uže davno minoli. Zrnje zgubilo je na ceni, meso in jajca se pa vselej lahko prodajo za dobre denarje. In zakaj ne bi kmetski človek tudi vsaj ob svetih časih pečenega piščeta, rece, goske, purana na mizo ne smel dobiti? Ker imajo meso in jajca sedanji čas povsod dobro ceno, zato pripada perutnistvo k onim oddelkom gospodarstva, ki pred drugimi zaslužijo, da se jih marljivo poprejmemo. Imamo takšnih plemen pernate živadi, čijih kokoši 35—40 jajc znesejo, preden kvočejo. Vola je treba 5—6 let rediti, preden postane 600 kilo težek, ter stane veliko dela, skrbi in potroškov. Od perutnine pa lahko dobiš ravno toliko mesa v 96 dneh in te stane polovico manj potroškov. Colninski uradniki angleški natančno zapisujejo, kaj in koliko se vsake robe od inod v deželo pripelja. No, in nedavno so zračunili, da so v enem samem letu francoski in belgijski tržci pripeljali 558 milijonov jajc ter odnesli iz dežele za nje 27,900,000 fl. Vsaka biša, vsaka kubnja v mestih potrebuje jajc, kojih se doma ne more pripraviti; treba jih je na trgu kupiti, kmetski ljudje pa imajo tako priliko za svoje perutninske pridelke denarjev dobiti.

Kakor vsaka stroka pri gospodarstvu, mora tudi perutnistvo biti razumno, pametno, premišljeno. Treba je se na okoliščine dobro ozirati in se po njih ravnati. Pernate živadi ne smemo imeti preveč pa tudi premalo ne, posebno, kedar računimo na večji dobiček. Tudi ne kaže, da bi jo predobro redili, toda stradati nam tudi ne sme. Z zrnjem se ni treba prenačiti, ampak daje se ga za potrebo. Porabiti imamo zvesto, kar v kuhinji odpade, zlasti mesenih in mastnih delkov. Največ stane preskrbovanje pernate živadi po zimi. Zato se naj o pravem času proda in le toliko za zimo pridržijo, kolikor je neobhodno za daljno rejo potrebno.

Ozirati se nam treba tudi na kraj, v katerem prebivamo, pa na ona perutninska plemena, katerim naš kraj najbolj ugaja. Na primer: kdor stanuje na sušnih hribih, kder ni nobenih ribnikov, ta bi nespametno ravnal, ako bi hotel rece in goske rediti. Dalje: kdor prebiva blizu mest, trgov, fabrik, blizu železnice, temu kaže perutnino na debelo in za prodavanje rediti veliko bolje, kakor pa onemu, ki stanuje daleč proč. Katera gospodinja sama ne utegne ukvarjati se s pernatimi živadjami, ta naj skuša dobiti zvestih poslov za njo.

Velike važnosti so kurniki ali hlevi za perutnino. Ti morajo biti prostorni dovoljno in zdravi. Tista perutnina, katera vali, ima ločena biti od druge. Jednako morajo stare od mladih živalic biti razpredeljene. Valivke potrebujejo topel hlev ter ljubijo jutranje in opoldnešnje sonce. Mrzli hlevi so krivi, da živali slabo rastejo in malo nesejo. Najbolje škodljivi so globoki, mokri

in hladni kurniki ali hlevi. Živali nečejo nesti in rade zbolijo. Kurniki morajo tedaj biti na visokem od tal in vedno suhi. Na mokro zemljo ne smemo kurnika pri tleh postaviti, rece in goske pa so zadovoljne s pritličnim stanovanjem.

Kureta se med seboj svadijo in se preganjajo v hlevih, če so ti pretesni. Zato mora biti hlev dovoljno prostoren in v njem položene štanke, na 4 robe obrezane, da po njih lahko posedavajo in po noči mirno spijo.

Zoper roparske živali mora kurnik biti dobro zavorovan. Najhujša roparica je kuna. Da ne podkoplje stene, napravijo na znotrajni strani kraj stene $\frac{1}{2}$ metra in 26 centimetrov globoko jamo ter jo z drobnim kamenjem zapipljejo. Vogle in sploh zunanji del kurnika nekateri z belim plehom prevlečejo, da kuna ne more vplezati.

(Konec prihodnjič.)

Nekaj o hmeljarstvu. V Žavci se je ustanovilo štajersko hmeljarsko društvo. V njegovem imenu objavi podpisani sledeče opomnje: sedaj je čas, da se njive ali vrti pripravljajo za nasažanje hmelja. Priprave se vršijo jeseni, pa tudi spomladi in obstojijo v tem, da se zemljišče globoko prekoplje ali „rigola“. Prerano jeseni naj se ne začne z rigolanjem, pa tudi predolgo spomladi odlagati ne kaže, kajti dež in sneg rigolano zemljo preveč zopet zbijeta, da je deloma zopet treba iti rahljati in prekopati. Pozno spomladi pa je drugega dela preveč in časa premalo za vestno in natančno rigolanje. Tudi se spomladi plevel ne zatre tako dobro, kakor jeseni. Najbolji čas, da se hmelju novo zemljišče dobro pripravi, je pozna jesen, ko zemlja uže zmrzava. Rigolanje vrši se hitro, točno in dobro, plevel zatre zimski mráz in prst dobro razpada, prhka in rodovitaa postane, ter se da lepo razgrniti in poravnati. Hmelj stori povsod, kder pšenico in koruzo s pridom pridelujejo. Kdor želi o hmeljarstvu kaj več zvedeti, naj se obrne do hmeljarskega društva v Žavci (Sachsenfeld bei Cilli). Dobil bo precej povoljnega odgovora z zaželenimi pojasnili. Meseca novembra bomo v Žavci obhajali ožni zbor hmeljarskega društva, ter se bode o hmeljarstvu govorilo in razkazivalo nemški in slovenski, pa tudi sušilnice za hmelj se bodo kazale. Sušilnice so glavna reč pri hmeljarstvu. Vabimo in pozivljamo vse, ki se za reč zanimajo, naj se zbora udeležijo. Kmetskemu ljudstvu pa hočemo pokazati novo pot do blagostanja. Delajmo v to svrhu z združenimi močmi!

Janez Hausenbihler, hmeljar.

Sejmi na štajerskem. 7. novembra: sv. Janez pri Arveži, Lemberg, sv. Lenart v Slovenskih goricah, Ligest, Nova cerkva, Pobrež, sv. Vid na Dravskem polju, Brežice, Rečica, Selnica ob Dravi; 8. novembra: sv. Peter na Ottersbachu; 10. novembra: Gradec, sv. Martin pod Wurmbergom; 11. novembra: Ormož, Hoče, Lipnica, Mahrenberg, sv. Martin na Paki, sv. Martin pri Slo-

venskem Gradei, Oplotnica, Sromle, Laško; 12. novembra: Svetina.

Sejmi na Koroškem. 7. novembra: Pliberk, Podkloster, Paternijon; 9. novembra: Drauberg zgornji; 11. novembra: sv. Hema na Krki; 14. novembra: Bela zgornja, Spital.

Dopisi.

Iz Koroškega. („Slovenski kot drugi deželni jezik Koroški v deželnih dobrodelnih napravah potreben ni“), tako razsodili so naši veliko-nemški deželni poslanci v 17. seji deželnega zbora. Pred kratkim bil je nastanjen kot primarij kirurški oddelka na tukajšnji deželni bolnišnici nekov Dr. Smolej, in sicer provizorično, kajti deželni odbor nima pravice, uradno osobstvo za trdno nastavljanje, to pravico ima deželni zbor. V omenjeni seji odala se je ona služba g. dr. Smoleju stalno. Pri tej priliki naglašal je naš deželni poslanec g. A. Einspieler potrebo znanja slovenskega kot drugega našega deželnega jezika in stavljal sledeči predlog: Deželnemu odboru se naroča, da v prihodnje pri razpisani izpraznjenih deželno-zdravstvenih službah v tukajšnji bolnišnici pristavi sledečo naročbo: Pri enakih zmožnostih daje znanje slovenskega jezika prednost. Ali ni to opravičena tirjatev? Ali ni potrebno zdravniku znanje obeh deželnih jezikov? Mar je deželna naša bolnišnica samo za Nemce? Ali sami Nemci vzdržujejo vse naše deželne dobrodelne naprave? Mislil bi človek, ka naši Nemci sami izprevidijo potrebo znanja obeh deželnih jezikov, ter da so radostno sprejeli nasvet našega poslanca. A žalibog! ravno nasprotno se je zgodilo. Niti eden poslanec ni podpiral omenjenega pravičnega, na podlagi § 19 državne osnovne postavbe stavljenega nasveta. Toraj našim zdravnikom v deželni bolnišnici znanje slovenskega jezika potrebno ni. Tako delajo naši veliko-Nemci v deželi z nami poštenimi Slovenci, tako teptajo naše postavne in človeške pravice z nogami. Neodolnega slovenskega otroka mučijo v šoli z nemščino in tudi do smrti bolnega trpinčijo s tuščino. G. deželni predsednik je gotovo razvidel, da koroški liberalni Nemec nima srca za slovenskega svojega sodeželana, da neče pripoznati naših pravic. Žalostne razmere zares! Kaj pa nam je storiti? Ali se bode res z nami še dalje tako ravnalo? Ali res naši Nemci našega deželnega jezika pripoznali ne bodo? Slovenci, dobra tretinja nas je v deželi, jezik naš slovenski je lep in ima vsled postavnih določeb iste pravice, kakor nemški, ne dajmo si toraj enakopravnosti jezikove kratiti. Lotimo se dela, sicer prepluli nas bodo valovi germanstva. Ako naši nemški sosede nočejo z nami v miru živeti, ako nam nočejo pripoznati naših postavnih in človeških pravic, ako nas hoté toliko časa zatirati, da nas

požre nemški moloh, so oni sami krivi, ako se Slovence gane, ter otrese tužni jarem raz sebe in pomoči išče v družbi z našimi slovenskimi brati v eno deželno skupino. Te misli se nam je resno prijeto in ne smemo se vstrašiti, ako naši Nemci zaženó krik, saj nas oni sami silijo k takemu koraku. Kakor si oni ne pusté kratiti svojih pravic, isto tako se tudi mi svojih kratiti ne damo. Kdor boče z nami v miru živeti, tisti naj nam vse naše pravice pripozna. Kdor pa tega ne stori, tisti je nesramen kaljivec našega narodnostnega miru. Vsakako čudno pa se nam zdi, da tudi g. dekan Neste omenjenega predloga ni podpiral, vsaj mora g. dekan vedeti, da je zastopnik Slovencev gorenje Rožnje doline, ter da bi on ne bil nikdar izvoljen v deželni zbor, ako bi Slovenci zanj glasovali ne bili. Čuden tak mož, kteri na to pozabiti zamore. G. Neste kandidiral je tudi pri slednjih volitvah v državni zbor, a propadel vkljub nemornemu delovanju slovenskih volilcev, kajti nemški št. Paternijonci pustili so ga na cedilu. No in danes vidimo, ka bi nam z Nestejem ne bilo nič pomagano v državnem zboru, nikdar bi se ne bil za nas zatirane Slovence potegnili, vsaj je v deželnem zboru pokazal, da naš slovenski jezik kot drugi deželni jezik pripoznati noče. Ako pa bi se nekterim gospodom v Celovci pri prihodnjih volitvah za državni zbor izljubilo, g. Nesteja zopet kandidirati, jim uže zdaj odločno povemo, da njegove candidature podpirali ne bomo, postavili si bomo svojega slovenskega kmeta in delovali in glasovali zanj. G. Neste je dokazal, da ni naš mož, da nima srca za nas, in takemu možu ne zamerimo izkazati našega zaupanja. a x b.

Iz Ptujca. (Zmaga.) Dne 27. pr. meseca nadaljevala se je ona okrajna skupščina, koja je 27. septembra bila pretrgana vsled tega, ker so Nemci in z njimi svojevoljno ali prisiljeno združeni odpadniki pobegli iz dvorane, in ker naših ni bilo za postavno sklepanje v potrebnem številu navzočih. Cel mesec se je že govorilo, ka bodo takrat zopet pobrali šila in kopita in tako sklepanje zopet nemogoče storili. Govorica se je uresničila, ali begunci svoje namere niso dosegli, kajti naših bilo je 20, tedaj za nastavljen skupščino uprav dovoljen broj skupaj. Bili so namreč navzoči sledeči našinci; Gg. Aleksič, Domitar, Gregorec, Gregorič, Jurca, Jurič, Kocavan, Koser, Kosiše, Merkuš, Mikl, Ploj, Rajč, Rajšp, Sovič, Stumpergar, Terstenjak, Vodušek, Žitek, Žunkovič. Najvažnejša točka dnevnega reda bila je volitev petih udov v okrajni šolski svet, in to je bil pravi uzrok, zakaj so naši protivniki zapustili dvorano. Pred početkom zborovanja je ptujski župan g. Breznik trdil, ka bi on najraje videl, ako bi se glede omenjene volitve stranki sporazumeli, ter skupno volili trojico iz večine, dvojico pa iz manjšine, pa prav žal mu je, ka njegova stranka o složnosti ničesar slišati neče. Ni